
Framtidssamtal Årskurs 7 Årstaskolan

Studiehandledning

2019/2020

Framtidssamtal åk 7 – En studiehandledning

Bakgrund

Som skolkurator har jag under en längre tid funderat på hur jag kan skapa en möjlighet för att få till en samtalskontakt med samtliga elever i årskurs 7, liksom skolsköterskans hälsosamtal med åk 5- och åk 8 eleverna. Jag insåg dock snart att detta blir oerhört tidskrävande om det ska göras på individuell nivå. En annan utmaning för skolan har också varit att bemöta gruppen åk 7 vid studieövergången. Min erfarenhet genom åren har varit att undervisande lärare som tagit emot de nya sjuorna har behövt lägga ner mycket fokus på formandet av grupperna. Detta behöver utifrån ett psykosocialt perspektiv inte vara en dålig sak då vi trots allt har ett fostrande uppdrag utifrån läroplanen (Lgr 11, kap 1). Dock har mycket undervisningstid gått åt att träna eleverna att lyckas bete sig önskvärt i grupp. Utifrån ett barnperspektiv ska en dock komma ihåg att börja på högstadiet inte är helt enkelt. Det är en tid i många unga människors liv då de på allvar ska börja forma sina egna identiteter med utgångspunkt i den grupp de blivit tilldelade. De flesta klarar detta utmärkt men för många elever innebär detta också stor stress och att gruppen präglas av en otrygghet är inte alls ovanligt. Ytterligare en viktig faktor i anledningen till att vi startade upp framtidssamtalen var också skollagen. Enligt skollagen ska elevhälsan främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande (SFS 2010:800, 2 kap, 25 §). Således växte idén fram att skapa en systematik kring att samtala med åk 7 eleverna i mindre grupper vid flera tillfällen under deras första läsår på högstadiet.

Som ny studie- och yrkesvägledare på Årstaskolan gavs jag möjlighet att vara en del av framtidssamtalen då den tidigare studie- och yrkesvägledaren varit med och skapat arbetssättet kring dessa tillsammans med skolkuratoren. Självkännedom och kunskap om omvärlden är viktiga faktorer i att få förutsättningar att göra väl underbyggda val till fortsatta studier och arbetsliv, vilket läroplanen (Lgr 11, kap 2) menar är ett uppdrag skolan som helhet har att förmedla. Jag såg denna möjlighet som ett bra sätt att tidigt börja bygga relation med eleverna, och samtidigt bygga ett samtalsunderlag för kommande individuella samtal med eleverna.

Syfte

Det främsta syftet är alltså att elevhälsan (i form av skolkurator och studie- och yrkesvägledare) arbetar systematiskt med samtliga elever i en årskurs på en hälsofrämjande nivå. Ett annat syfte är att skapa hopp om framtiden samt för att prata om skolans meningsfullhet för att i sin tur motivera eleverna till att nå högre resultat i skolan.

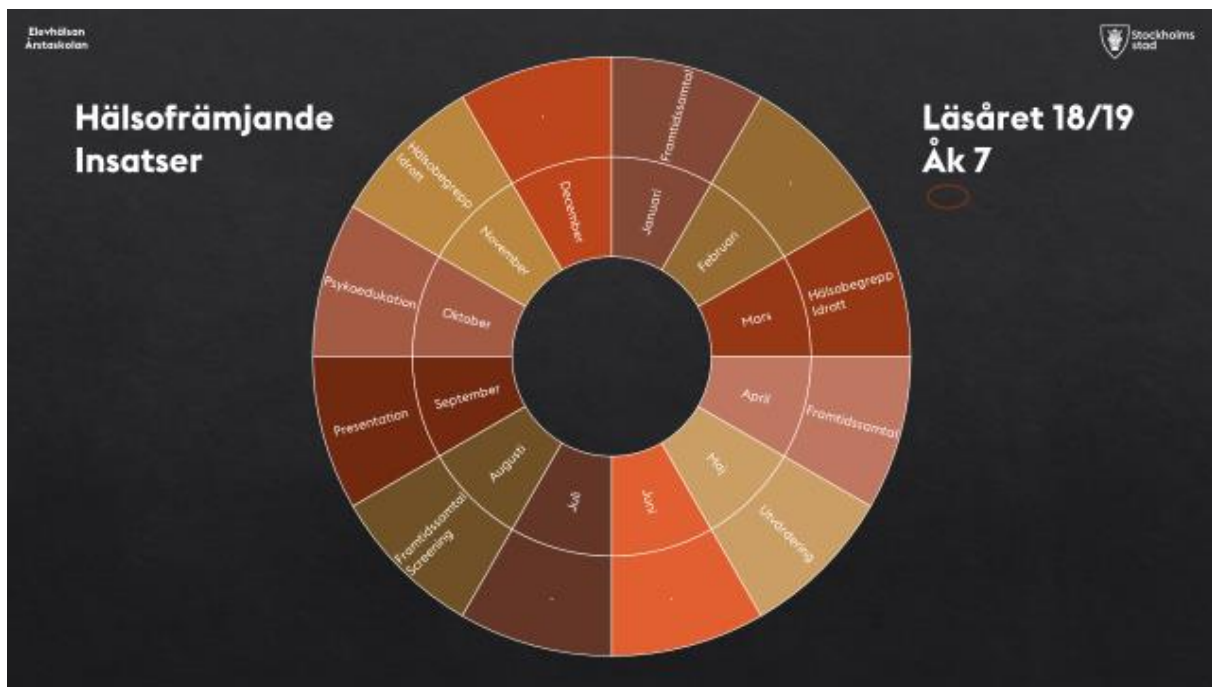
Förankring

Då detta tar en hel del tid i anspråk från elevhälsans resurser är det först och främst viktigt att ha det förankrat med rektor. Investeringen av tid för ett systematiskt hälsofrämjande insats är dock svårt att värja sig emot. Därefter är det viktigt att presentera syftet för arbetslagsledare samt elevernas mentorer. De har i synnerhet en viktig roll i att fördela grupper samt låta elevhälsan få tillgång till eleverna rent tidsmässigt. Hittills har vi via mentorerna också skickat ett informationsbrev till elevernas vårdnadshavare (se bilaga 1 för informationsbrev). Vid varje läsårsstart presenterar sig elevhälsan för samtliga klasser på

skolan. Vid detta sammanhang har vi lagt lite extra tid hos årskurs 7 för att presentera framtidssamtalen, strukturen och syftet direkt med eleverna.

Kontext

Framtidssamtalen ingår också i en större kontext där vi lagt in andra hälsofrämjande elevhälsoinsatser. Exempelvis undervisar skolpsykologen eleverna i psykisk (o)hälsa när eleverna har NO på schemat. På idrottslektionerna har elevhälsan också samarbete med lärarna för att arbeta med hälsobegrepp som till exempel känsla av sammanhang (KASAM).

Exempel från läsåret 18/19. Framtidssamtalen genomförs i tre omgångar under terminen.

Praktik

Inför samtalen:

1. Mätning av elevernas attityder till skolan
2. Gruppindelning

Det första steget är att genomföra en kort mätning av elevernas attityder till skolan, sin egen förmåga och vissa hälsobegrepp (se bilaga 2). Mätningen har vi oftast låtit mentorerna göra med sina elever under mentorstid. Steg två har varit att låta mentorerna dela in eleverna i mindre grupper (ca 5 elever per grupp). Vid första tillfället, som vi brukar lägga tidigt under höstterminen, så blir det svårt för lärarna att dela in eleverna i trygga grupper då de ännu inte lärt känna eleverna, därför har vi väntat med det till det andra tillfället som vi lagt i början av vårterminen. Vid det andra tillfället sätter vi eleverna dessutom i en position där de får visa sig något mer sårbara, därav är det också viktigt att eleverna är så trygga som möjligt med varandra. Vid första tillfället har vi således delat in grupperna efter klasslistorna. Vid gruppindelningarna har vi också provat med olika konstellationer. Vissa lärare har delat in grupperna utifrån kön, där vi haft grupper med enbart tjejer och grupper med enbart killar. Vi föredrar dock att variera och blanda grupperna så mycket som möjligt där styrkorna oftast ligger i att eleverna stärker och inspirerar varandra när det blir en mångfald av

perspektiv. Varje träff med respektive grupp har varit 30 minuter långa vid samtliga tre samtalsomgångar.

Samtal 1:

1. Syfte och struktur
2. Namn- och intresserunda
3. Heta stolen med påståenden
4. Avslut

Här börjar vi med att gå igenom struktur och syfte och vilken gruppövning vi ska göra idag följt av en presentationsrunda. Vi brukar be eleverna att presentera sig själva vid namn och något de är intresserade av eller nyfikna på. Vi tror på öppenhet och deltar genom att generöst dela med oss till eleverna. Vi tror att det är trygghetsskapande att själva delta vilket sätter en starkare Vi-känsla under samtalen. En av oss från personalen är samtalsledare under samtalen medan den andre personalen deltar på lika villkor som eleverna i gruppen. Därefter inleder vi praktiken som är en heta stolen övning¹. Här är syftet att få till ett gott samtalsklimat där eleverna får prata om saker som rör skola och framtid med förhoppning att inspirera varandra. Vi ställer påståenden om skolans meningsfullhet, att den är svår, den enskilde elevens tankar om tacksamhet och hoppfullhet etc (se bilaga 3). Det är viktigt att samtalsledaren tydligt fördelar ordet och ser till att alla deltar utifrån sina förmågor samt är snabb på att gränsa vid kommentarer som är avsedda att kränka andra. Det är i följdfrågorna som samtalen blir som bäst så det är också viktigt att vara närvarande och nyfiken. Vi avslutar genom att tacka för samtalet och informerar på nytt om att vi kommer att ses igen om några månader för att arbeta med deras styrkor.

Samtal 2:

1. Återkoppling till samtal 1
2. Presentation av övningen - styrkekort
3. Eleverna stärker varandra med hjälp av styrkekorten
4. Eleverna väljer en styrka de vill utveckla
5. Avslut

Vi inleder genom att knyta an till det vi gjorde under första samtalet och därefter presenterar vi dagens övning. Vi brukar lyfta värdet av och att vi utgår från forskning när vi berättar för eleverna om anledningen till att vi ska arbeta med deras styrkor. Vi placerar oss igen med våra stolar i en cirkel och så lägger vi ut styrkekort (Så'n är jag, St Luke's Innovative Resources, 2008) på golvet. Därefter får eleverna turas om att stärka varandra genom att ta upp 1–2 styrkekort per klasskompis. Under *samtal 2* delar personalen på ledarskapet då vi turas om att ställa följdfrågor. Här är det återigen viktigt med följdfrågor som belyser exempel på hur elevernas styrkor syns. För att stärka en god egenskap/styrka är det viktigt för eleverna att det framgår konkret vad de gör för att erhålla styrkorna. Det är i slutändan de önskvärda beteendena som vi vill stärka som eleverna också troligtvis känner sig

---

¹ Heta stolen - det finns alltid en extra stol i rummet där stolarna placeras cirkulärt. Samtalsledaren läser upp påståenden och eleverna byter stol om de håller med om påståendet, sitter kvar om inte eller sitter kvar på stolen med armarna i kors som hen är ambivalent.

kompetenta i. Här brukar jag som skolkurator också passa på när tillfälle ges att sätta ord på identitetsskapande. Att vi i stor utsträckning blir till i våra sammanhang och hur våra andra ser på oss men att det samtidigt också är en rättighet vi själva äger att få bestämma vilka vi själva vill vara. Tanken är även att få in framtidsperspektivet där jag som studie- och yrkesvägledare försöker poängtera värdet av att öva att sätta ord på sina styrkor - inför framtiden. Avslutningsvis låter vi eleverna blicka ut över samtalskorten och ger de i uppdrag att välja en egenskap/styrka som de själva skulle vilja utveckla vidare. De får dela med sig och sedan tackar vi för samtalet, informerar att vi kommer att ses en gång till under våren för att knyta ihop samtalen.

Samtal 3:

1. Återkoppling till samtal 1 och 2
2. Presentation av övningen - framtidskartan
3. Eleverna formulerar styrkor, ett utvecklingsområde, drömmar och drömyrke
4. Avslut

Det tredje och avslutande momentet handlar om att knyta ihop samtalen genom att låta eleverna formulera tankar om egna styrkor, utvecklingsområden och tankar om framtiden i en drömkarta (se mall, bilaga 4). Drömkartan sparas sedan av mig som studie- & yrkesvägledare, och används som ett underlag för individuella samtal i åk 8 och 9 inför gymnasievalet. Vid detta moment har vi delat in klasserna i grupper om halvklass. Vi har återigen använt styrkekorten för att ge eleverna bildstöd och för att påminna dem om samtal 2, samt inspirationskort kring olika yrkesområden (kiwi-kort).

Efter samtalen:

1. Eftermätning av elevernas attityder till skolan

Avslutningsvis låter vi eleverna fylla i samma enkät som före insatsen för att mäta om attityder till skolan, förmågor och tankar om hälsobegrepp förändrats efter insatsen (bilaga 2). Denna görs i anslutning till samtal 3.

Källor & Material

Skolverket. (2017). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011* (Reviderad 2017).

SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

St Luke's Innovative Resources (2008) *Så'n är jag* (New edition).

Bilaga 1 – Informationsbrev till föräldrar

Hej,

Enligt skollagen ska "elevhälsan främst arbeta hälsofrämjande, förebyggande och ska stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål". Utifrån detta har elevhälsan tillsammans med enhet 7 planerat att erbjuda era barn framtidssamtal i mindre grupper. Syftet är att få sätta igång tankar om framtid som kan motivera eleverna i sitt lärande. Studie & yrkesvägledare (SYV) Malin Plantin Wentell och skolkurator Martin Brav kommer att träffa eleverna i mindre grupper vid tre tillfällen under läsåret. Vi kommer att starta med de första grupperna redan nästa vecka. Samtalsämnen kommer att kretsa kring talanger, kompetens, hinder, utveckling, relationer, drömmar, mål etc. Vi kommer även att arbeta med gruppstärkande övningar för att eleverna ska få syn på sina egna såväl som sina kamraters styrkor. Avslutningsvis kommer eleverna på vårkanten att få formulera sina styrkor, utvecklingsområden och sätta ord på drömmar i en skriftlig slutprodukt som kommer att ligga till grund för SYV-samtal inför gymnasieval i åk 9.

Exempel på styrkekort och slutprodukt som vi kommer att arbeta med.

Har du funderingar, frågor så kontakta Malin malin.plantin.wentell@edu.stockholm.se eller Martin martin.brav@edu.stockholm.se. Vi kommer även att presentera oss samt upplägget kring detta och ett par andra hälsofrämjande insatser som vi kommer att erbjuda era barn under läsåret på föräldramötet torsdag 30/8.

Med vänlig hälsningar,

Malin & Martin

Bilaga 2 – Enkät

Inför & Efter Framtidssamtal termin/år (åk 7)

1. Jag vet vilka ämnen som är viktiga för mig i skolan!

Stämmer inte alls   1   2   3   4   5   Stämmer helt

2. Jag är medveten om mina styrkor!

Stämmer inte alls   1   2   3   4   5   Stämmer helt

3. Jag drömmer om framtiden!

Stämmer inte alls   1   2   3   4   5   Stämmer helt

4. Jag känner *tacksamhet* till personer i min närhet!

Stämmer inte alls   1   2   3   4   5   Stämmer helt

5. Jag är nöjd med min arbetsinsats i skolan!

Stämmer inte alls   1   2   3   4   5   Stämmer helt

Bilaga 3 – Samtal 1

Påståenden:

- Skolan är rolig
- Jag vet vilka ämnen som är viktiga för mig
- Skolan är svår
- Jag vet vad jag är bra på
- Jag drömmer om framtiden
- Jag känner tacksamhet till någon i min närhet
- Jag kommer att ha en stor familj i framtiden
- Jag har viktiga förebilder
- Jag vet var jag kan vända mig vid motgångar

Bilaga 4 – Mall för drömkarta

